יש בכור פרק שמיני בכורות מח.

מתני' נותן ה' סלעים. לאחד מהן בכור: **הא פטור.** דמלי למימר הבכור מת. וה"ה נמי לגן הנשאר דפטור והאי ליכנא דנקט האב פטור משום סיפא דבעי למימר מת האב כו': **פטורין.** כדמפרש בגמרא: **נתחייבו.** [ב] בו נכסי האב להן כנגד מוב וחייבין לפרוע בין שניהם: **אין כאן לכהן כלום.** דאמר ליה הנקבה יצאת [ג] ראשון וכהן ידו על התחתונה דהמוליא מחבירו עליו הראיה: **גמ' הא** [ד] **אישתעבד נכסיה.** דמוב מעליא הוא: **ומדמי ליה.** ואומר אין אני בכור אלא אחי: **כי לא מלקו נמי כו'.** והא ליכא למימר דטריף נכסי משום אביהם דהא האב לא נתחייב כלום אלא בשביל הנכסים טורפן ואמאי קתני אם נתנו כו' דמשמע דאם לא מלקו מיירין: **שני יוסף בן שמעון.** שהיה אים אחד מוליא על אחד מהן שטר מוב וכל אחד מהן היה מדמהו לאמר לא אני הוא כי אם אחיי ולקחו בין שניהם שדה אחת עורף בעל מוב אליה דא"ל כו'. והכא נמי טורף הכהן ה' אלעים מהנכסים שהן יחד ואמר להו נמי הכי אם אתה הבכור מחלקך אני טוטל ואם אחיך הבכור מחלקו אני טוטל וכין שניהם מתפשרו: **דלדידיה לא מלי אכע ליה.** דכל חד וחד מדמי ליה: **לא יפרע וקיימא לן מאי לא יפרע דלא יתכע לערב אחלה.** עד שיתכע מן הלוה ולא יהא לו מה לפרוע: **ס"ג דשקיל.** אפי' חלקו דהא אישתעבדו נכסים במיי האב ואע"פ שמלוה על פה היא גובה מן היורשין אם יש ירושה כשיעור החוב: **דרב אסי.** [ה] כדאיתא בב"ק דף לשון (דף מ.): **מחלה יורשין ומחלה לקוחות.** דמספקא ליה אם (ב) בריה ויורשין ניטלו או אין בריה ולקוחות ניטלו הלכך מחלה יורשין ומחלה לקוחות: **מלוה הכתובה בתורה.** שנוטל מלי חלקו הראוי לו ורביע חלקו טוטל בקרקע ורביע במעות וחלי חלקו מפקיד משום דאם הוא יורש יש לו ליטול חלק משלש כגון

מתני' [א] מי שלא בברה אשתו וילדה שני זכרים נותן ה' סלעים לכהן מת אחד מהן בתוך שלשים יום האב פטור מת האב והבנים קיימים ר"מ אומר אם נתנו עד שלא חלקו נתנו ואם לאו פטורין ר' יהודה אומר [ב] נתחייבו נכסים [ג] זכר ונקבה אין כאן לכהן כלום: **גמ'** דמית האב אימת אילימא דמית לאחר ל' יום בהא אמר ר"מ כי חלקו פטורין **והא** [ד] **אשתעבדן** [ה] להו לנכסי אלא דמית בתוך ל' יום מ"ש כי חלקו דאזיל לגבי האי ומדחי ליה דאזיל [ו] לגבי האי ומדחי ליה כי לא חלקו נמי ליזיל לגבי האי ולידחייה וליזיל לגבי האי ולידחייה א"ר ירמיה זאת אומרת שני יוסף בן שמעון שהיו בעיר אחת ולקחו שדה בשותפות בעל חוב גובה אותה מהם דאמר ליה אי בדידך מסיקנא מנתא דידך קא שקילנא ואי בחברך מסיקנא מנתא דחברך קא שקילנא דאמר רבא [ז] מכדי נכסי דבר איניש אינון ערבין ביה מי איכא מידי דלדידיה לא מצי תבע ליה ולערב מצי תבע ליה והתנן [ח] המלוה את חבירו על ידי ערב לא יפרע מן הערב וקי"ל דלא יתבע מן הערב תחלה אלא אמר רבא לעולם שמת לאחר ל' יום ואי דאיכא נכסי טובא ה"נ דשקיל והבא במאי עסקינן בגון דליכא אלא חמש סלעים ודכולי עלמא אית להו דרב אסי דאמר רב אסי [ז] האחין שחלקו מחצה יורשין ומחצה לקוחות ודכולי עלמא [ט] מלוה הכתובה בתורה לאו

והא אישתעבדי להו נכסי. דקסבר השתא האחין שחלקו יורשין הן ומלוה על פה גובה מן היורשין אי נמי קסבר מלוה הכתובה בתורה ככתובה בשטר ומיהו במסקנא קאמר דנכהני פליגי: **דכולי עלמא** אית להו דרב אסי כו'. משמע הכא דר"מ מספקא ליה אי אית ברירה או לא כרב אחי ותימה דר"מ [י] לית ליה ברירה בההיא דהלוקח יין מן הכותים ומכרוהה (ב"ק סט.): ונפרק כל הגט (גיטין כה.) ורבא גופיה דמוקי להו הכא כרב אחי יש לתמוה דבפ' כל הגט (שם כו.) קאמר דבין ר' יהודה בין ר"ש אית להו ברירה היכא דמתני בפירוש כגון שני לוגין שאני עתיד להפרים והריני בועלך על מנת שילדה אבא וזה גטוך אם מתי ובהכי מתרצא קושיא דשמואל אדשמואל דלית ליה ברירה בסוף בילה (דף לז.): גבי שנים [יא] שלקחו בהמה בשותפות ובהיא דמי שאחזו (גיטין דף עב.): דאיתקין שמואל בגיטא דשכיר מרע אית ליה ברירה והוי גיטא לכי מיית כדדייק בריש כל הגט [יב]: **דאמר רב אסי** [יג] **אחין שחלקו מחצה יורשין כו'.** מילתא דרב אחי איתא בפרק קמא דב"ק (דף ט.) ובבבא בתרא בסוף בית כור (דף קו.) דפליגי התם בחמין שחלקו ובא בעל חוב וטרף חלקו של אחד מהם דרב אמר בעלה מחלוקת דיורשין הם ושמואל אמר ויתר לקוחות הן ושלא באחריות ורב אחי [יד] מספקא [טו] בנכסים הנשארים (אלא שאינו) חלקו דהוא רביע הנכסים נוטל בקרקע ואחי האחר במעות ומשום דמספקא ליה אי כיורשין ונוטל הכל בקרקע או בלקוחות באחריות ויטול לחלקו במעות ולפירוש זה לא יתכן גירסת רבינו חננאל דגרס כ' בית כור (שם) שלשה אחין ויש מפרש

ואם [יא] שלא באחריות יש לו להפסיד ונוטל אלי חלקו מספק ומה שנוטל נמי מספקא לן אם מכח ירושה טוטל ויש לו ליקח הכל בקרקע או מכח דהוי לוקח באחריות ונוטל [יב] במעות הלכך נוטל מחלה בקרקע דהיינו רביע ומחלה במעות וקשה לפירוש זה דהשתא אי לא הוה לספוקי לן אלא אי כיורשין אי בלקוחות שלא באחריות [יז] נוטל חלקו בקרקע ומשום דאיכא נמי לספוקי דאפילו אי הוה לוקח שמא לוקח באחריות הוא הורע כחו אדרבה הוה לן [יח] לומר דאלי חלקו יעול בקרקע והרביע במעות ועוד דמוקמינן הכא מתני' כגון דליכא אלא ממשה סלעים ואי לא אמינא להו דב אחי כיורשין אפילו יש שם עשר סלעים פטורים שלא יכול לגבות הכהן כי אם הרביע דהוו כהו כיורשים והיינו אלי חלקו לאשון שפיכא בקומערא בב"ק (דף ט.) שנוטל אלי חלקו בקרקע או במעות משום דמספקא לן אי הוו כיורשין או לקוחות שלא באחריות אותו לשון נמי יתכן בין גירסת שני אחין בין גירסת שלשה ומיהו קשיא מגא ליה להש"ס שמספקא לרב אחי אלי כיורשין דלמא פשיטא [יט] דלאו יורשין הינהו אלא מספקא ליה אי הוו כלקוחות באחריות או כלקוחות שלא באחריות ועוד דלא הוה שייך למימרא דרב אחי כיורשין דהיינו רביע ומחלה במעות וקשה לפירוש זה כלל שלשה אחין [יא] דמאי אית ליה נקט ממשה אורמיה דהש"ס הוא בכל דוכתי כמו היו ממשה מוכעין אותו ה' נשים שנתערבו ולדותיהן [יד] כל אחד ממחשה אבל שלשה לאו אורחיה למינקט כיון שכך שוין שנים כשלשה וא"ת [טו] מאחר דמספקא ליה לרב אחי אי כיורשין הוו אי כלקוחות ליתא המולא אחרינא עליו הראיה דאפילו לסומכות לא מסתבר הכא לומר חולקין בספק [טו] זה בזה שחכמים מסופקים בהוראה וי"ל שיש דברים דהיכא דהדין מסופק לחכמים כי הכא עשו אותו כולאי פלגא הכי ופלגא הכי דאשכחן נמי [יז] בפרק השוכר את האומנים (ב"מ פג.) גבי הני דדכו בגאגרא [יח] ליטלם פלגא קרוב לפשיעה וקרוב לאונס דמה נפשך אם כוליה פשיעה אם כוליה אונס ואי מספקא לן ה"ל למימר המע"ה וכן בפ' מי שמת (ב"ב קמה.) דקאמר ר' יוסי קדשה בעשרים נותן לו שלשים מנאין דמספקא ליה אי קדושין לעיכובין [יט] אי לא ועושה כאילו ודאי מחלה לעיכובין ומחלה לאו לעיכובין וכפ' יש נוחלין (שם קסו.) גבי כבור דאמרינן ומלוה שעמו [כ] פליגי לפירוש זה אמינא נמי שפיר הוא דמרתץ דהשואל בסוף הפ' (ב"מ קב.) דקאמר יטלקו את חדש העיבור לכולי עלמא ולא צריך לאוקמה כסומכות ודם דברים שאמרו אמרו חכמים שלא דדייני כי התם ברים המוכר את הבית (ב"ב סג: ושם) [כא] דאמרי לה להאי גיסא ואמרי לה להאי גיסא שלא דדייני: **ודכולי עלמא מלוה הכתובה בתורה לאו כבתובה בשטר דמיא.** גם במסקנא יהיה כן דאמרינן בדרב אחי אי בדרב פפא קמיפלגי דמשמע אי כולהו אית להו דרב אחי ודרב פפא היו פטורין מטעם ממש ולא אחי ממש ותימה דלקמן בפירקין (דף מט.) אמר דרבי יהודה סבר כתובה בשטר דמיא ועוד קשה לאלי דמסקינן [כא] בדרב פפא קמיפלגי דלית ליה לרבי יהודה דרב פפא אלמא קסבר דמלוה על פה גובה אף מן הלקוחות אלא מי לית ליה לר' יהודה הא דתנן בגמ' פשוט (ב"ב דף קעה.) המלוה את חבירו בשטר גובה מנכסים משועבדים על פה גובה מן בני מורין ועיקר מילתיה דרב פפא [כב] נלא איתמר אלא לשמועינן דגובה מן היורשים לאפוקי מדרב שמואל דאמרי מלוה על פה אינו גובה לא מן היורשין ולא מן הלקוחות אבל [כג] לאלי דאינו גובה מן הלקוחות זה אינו שום חידוש ודבר פשוט הוא בכל הש"ס ונראה לפרש לפי המסקנא דלאו ממש [כד] [כה] כרב פפא קאמר אלא [כו] כמלוה על פה כי הך דפדיון הבן כשהיא כתובה ובפ"ק דקדושין (דף כט.): איתא להא דלקמן וגרסינן שם ר' יהודה לטעמיה דאמר מלוה הכתובה בתורה בשטר דמיא והיינו [כה] לטעמא דהכא אי נמי בדרב פפא ממש קמיפלגי דרב פפא גופיה צריך לומר דאיירי נמי במלוה הכתובה בתורה דבפרק קמא דקדושין (דף יג.): קאמר רב פפא הלכתא מלוה על פה גובה מן היורשין שיעבודא דאוריתא ובפ' גט פשוט (ב"ב דף קעו.) מפרש טעמא שלא תגעגל דלת בפני לוון ופ"ל דבקדושין אייר במלוה הכתובה בתורה [כו] דקסבר גובה מן היורשים ולא מן הלקוחות וההיא אייריגן הכא דר' יהודה לית ליה דרב פפא וקסבר דגובה מן הלקוחות: **מלוה הכתובה בתורה.** היינו דוקא כגון פדיון הבן וערכין ונזקין וכיוצא בהן שלא [כז] נתחייבו אם לא שחייבתו תורה אבל מלוה בשטר ואע"ג דאחיי [כח] על פה דלא חייבתו ממה שבתובה בתורה כיון דבלאו הכי פטיעה הוא שיש לו לשלם מה שהלוהו: דרבי

מסורת הש"ס

א) [ע"ל ומ"ל], ב) [ב"ב קנד.], ג) שם קנו: קנד., ד) [ב"ק ט. ב"ב קו.], ה) [עבודה ז: ושם], ו) ל"ל אית, ז) [גיטין כה.], ח) [ע"ז תוס' כילה ל: ד"ה דשמואל ותוס' יומא מ. ד"ה דכרע], ט) ליה ונטלו בנכסים הנשארים חלקו ל"ק, י) למימר ל"ק, כ) ל"ל אלי, ל) [שבועות מח.], מ) דרב פפא ל"ק, נ) כמלוה ע"פ כו' שטיא כתובה ל"ק, ס) מקרי ל"ק,

הגהות הב"ח

(א) גמ' ומא אשתעבדו להו נכסי כל"ל ותות ל' נמחק: (ב) רש"י ד"ה מחלה יכו' אם יש ברירה:

גליון הש"ם

תוס' ד"ה דאמר ובו' ולא"ר זה אתיא נמי שאר הוא דבריתן וכו' ולא צריך לאוקמה בסומכות. תמיה לי הא רב ושמואל לוקמי מתני' דוקא בבא כתלגא תדא ומעשה דפיקה. ור"ג דפסק אף בשוף מרם כולי לתמיר לקרקע בחוקת בעליה קיימת הרי דב"ב דאחיל בתר מחתוק ומתילא מוכח דר"ג ב"ב ס"ל דטעמא דמתני' דאינלוקו לא משום דאולקי עמו ואלא פסק מודאי פלגא ופלגא דא"ב אין פליג ר"ש על מתני' כיון דע"ל דס"ל דטעמא דמתני' כסומכות אלוהו ס"ל כרבנן דאמרינן מתר מוחזק ולפ"ג:

מוסף רש"י

נכסיה דבר איניש אינון ערבין ביה. כדמתיא (משלי כב) אם אין לך לשלם למה יקח משכבך מתחתיך, וכתיב (דברים כד) יומא אלך הבעוט המלוה (רשב"ם ב"ב דעד.). לא יפרע מן הערב. מחלה עד שיתבע את הלוה לדין ויתחייבו ד"ל ואם אין לו מה לשלם לא יפרע מן הערב (שם קעג.).

רבינו גרשום

מת אחד מהם. בתוך ל' יום האב פטור דמצי למימר הבכור מת: ואם לאו פטורין. דכל חד וחד מצי מדחי ליה: ר' יהודה אומר נתחייבו נכסים. ולא מצי מדחו ליה: אינו יכול להוציא מידן דכל חד מצי אמר אנא נקיטנא פריון דחי: זכר ונקבה. שאחת ילדה זכר (ונקבה) שאחת ילדה זכר) ואחת נקבה או ב' זכרים ונקבה שאחת ילדה זכר ונקבה ואחת זכר נותן ה' סלעים לכהן בשביל ההיא דילדה זכר לחזר: ב' נקבות וזכר. שהאחת ילדה זכר ונקבה והאחת נקבה אר כל אחת זכר ונקבה אין כאן לכהן כלום: וילדו ב' זכרים. ונתערבו האב פטור דהמוציא מחברו עליו הראיה: בעל חוב שיש לו שטר על יוסף בן שמעון גובה אותה מהן דאמר ליה אי בדידך כו': והני נכסים נמי כי לא חלקו הוי בשותפות. אינון ערבין ביה שבעל חוב גובה מהן. מי איכא מידי דלדידיה לא מצי תבע דהא מת בתוך שלשים דאמתי לא איתייב בפדיון ולנכסיה דהוו ערב (לא) מצו תבעו התנן המלוה כו'. וקי"ל דלא יתבע ערב תחילה אלא בעל חוב והכא בעל חוב לא מצי תבע: ודאיכא נכסי טובא לכל חד וחד הכי נמי דשקיל אע"ג דחלקו: מחצה יורשים ומחצה לקוחות. שהקנה זה לזה חלקו בשביל מה שחופש: מלוה הכתובה בתורה.

עין משפט
נר מצוה

יח א מיי' פ"ו מ' מהלי נחלות הל' כ טוש"ע ר"י סי' שה סעיף כה: יט ב מיי' שם טוש"ע שם סעיף כו:
כ ג מיי' שם טוש"ע שם סעיף כה:
כא ד [מיי' פכ"ד מהלי מלוה, טוש"ע ח"מ סי' מט סעיף י:
כב ה ו מיי' פכ"ה מהלי מלוה הל"ג סמג עשין מ' טוש"ע ח"מ סי' קכו סעיף ח:

שיטה מקובצת

א) אשתעבד נכסיה אלא: ב) הרבה בו נמחק: ג) יצאת ראשונה: ד) אשתעבדו נכסיה. לכהן: ה) תי' כראיתא נמחק: ו) דלקחו חבית ובהמה בשותפות: ז) אסי מספקא ליה הלכך נוטל רביע בקרקע ורביע במעות. ומ' בקונטרס בב"ק שני לשונות בלשון אחרון פי' שנושל חלקו ואינו מפסיד כלום מחלקו המגיעו בנכסים הנשארי אלא שמחצית חלקו דהוא: ח) ואם לוקח: ט) הנושל הכל במעות: י) באחריות היה נוטל חצי חלקו דחייבו רבינו השני בקרקע: יא) פשיטא ליה דלאו: יב) אחרון שבקונטרס נראה: יג) אחין דאמאי אית ליה למיעקר שלשה בשלמא אי הוה: יד) ולדותיהן בשל אחד: טו) וא"ת. עיין תוס' (ב"ב דף סב ע"ב): טז) בספק כזה שהבמים: יז) נמי סוף פ' השוכר: יח) באגרא דאיתבר לשלם: יט) לטבועין ניתנו או: כ) הבית אית דאמרי לה להאי גיסא ואית דאמרי לה: כא) דמסקינן דברב פפא עליני דל"ל לר"י דרב פפא אלא קסבר דמלוה: כב) פפא לא אות ר' נמחק: כג) אבל מאי אית ל' נמחק: כד) מכש כדרב פפא כו' הבן שהיא כתובה: כה) שמעיה דאמר הכא אי נמי: כו) בתורה דאחייב קרבן וקסבר גובה: כז) שלא הייתי מחייבו אם לא כו' על פה. עיין תוס' (קדושין דף יג.): כח) דכתיב והאיש: כט) דאיירי אף במלוה על פה דלא ייפה כחה במה שכתובה בתורה להיות כתובה בשטר כיון דבלאו הכי דבר פשוט הוא:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com